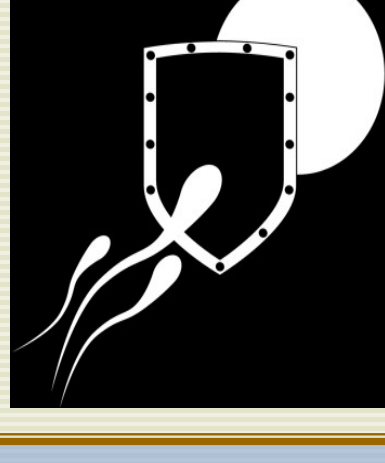

4. Fogamzásgátlás. Az élet tisztelete. Szexuáletikai kérdések és szempontok ismertetése

4.1. A fogamzásszabályozás bioetikai problémái

A fogamzásszabályozás rendszeresen felmerülő problémát jelent nem csak a társadalom szexuálisan aktív rétege számára, hanem a kutatásokat végző orvostudomány számára is. A teológiai/bioetikai álláspontok pedig rendszerint a legújabb kutatási eredményeket és a technikai vívmányokat követően születnek. Az egyház feladata, hogy az ember létrendjébe beavatkozó elemek bioetikai létjogosultságát megvizsgálja és— nota bene— elhatárolódjon tőle.

Definíció

Fogamzásgátlásnak nevezünk minden olyan cselekedetet, melynek célja, hogy a szaporodást, az új élet fogadását megakadályozza.

A fogamzásgátlás az egyházon belül és azok között máig és folyamatosan vitatott probléma. Látnunk kell, hogy az elmúlt 50 évben a fogamzásgátlás **módszeri** és **eszközi** palettája igencsak gyarapodott. Nehéz felelős és egyértelmű válaszokat megfogalmazni.

1. A fogamzásgátlás eszközei

A fogamzásgátlás eszközei **olyan anyagi tárgyak, melyek—ahogy a név is jelzi—a fogamzást (ivarsejtek találkozását, megtermékenyülést, beágyazódást, stb.) akadályozzák**: intrauterin spirál, pesszárium, óvszer, hormontabletták, stb.

A) Intrauterin spirál

A spirál esetében a nő hüvelyén keresztül a méhbe helyezett eszközről van szó, melynek **s z e r e p e a s p e r m i u m o k továbbterjedésének megakadályozása**. Elsődlegesen tehát fogamzást megelőző szerepe van. **Ismert az intrauterin spirál magzatelhajtó szerepe is**, azaz megakadályozza a megtermékenyült petesejt beágyazódását a méh falába. **Abortív eszköznek minősül** (Weber, 1999). Mindemellert hatékonysága nem tökéletes.

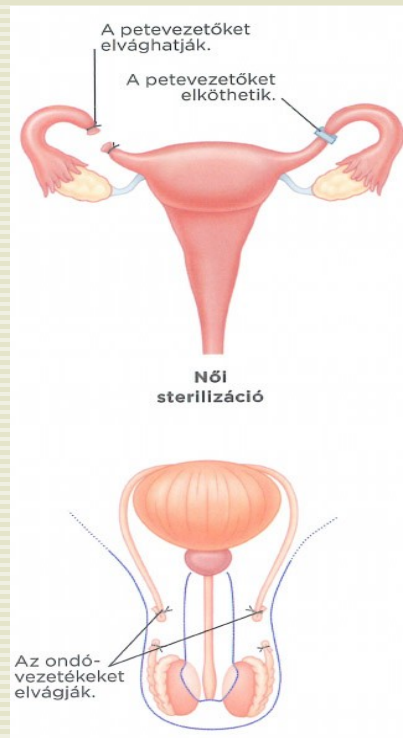
B) Hormonális eszközök

Ezek nemi hormon kombinációk, melyek adagolása változó. Igazodik a nő életének ciklikusságához. **Hatásuk: gátolják a peteérést, megváltoztatják a méhnyák összetételét, sűrűbb lesz, de megakadályozzák a spermiumok terjedését is**. Megváltoztatják a méhfal állagát.

A spirál alkalmazásánál, valamint a hormonális eszközöknél érintetlen marad a szexuális egyesülés természetes lefolyása, csak az egyén számára észrevétlenül maradó hatásokat változtatják meg mesterségesen.

2. A fogamzásgátlás módszerei

A) A sterilizálás esetén a nőknél a petevezetékét vágják át, a férfiaknál az ondóvezetékét. A beavatkozás visszafordíthatatlan művelet.

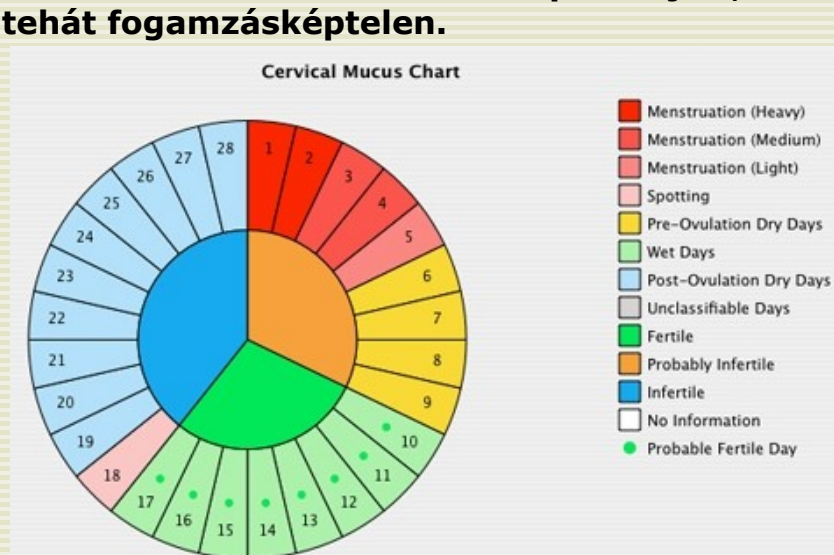
A sterilizálás erkölcsileg nem képviselhető az egyház által. A megítélés számára fontos szempont, hogy a beavatkozás a visszafordíthatatlanság következményével jár. A sterilizálás a fogamzásgátlás mellett a természetes kihordás és szülés lehetetlenségét vonja maga után. E tekintetben a petevezeték elkötése kisebb rossznak bizonyul és vállalhatóbb beavatkozás.

B) A megszakított szexuális együttlét

Az egyik legősibb fogamzásgátló módszer. Hatékonysága alulmarad az egyéb fogamzásgátló módszerek mellett. **A megszakításos módszer önismeretet és önuralmat igényel az alkalmazás során.** Nehézsége, hogy a szexuális találkozás természetes lefolyását meghatározza.

C) Az időválasztós módszer

Ritmus-módszernek is nevezik. **A nő bioritmusához igazított szexuális élet azokra a napokra korlátozódik, amelyek alatt a nő nem termel érett petesejtet, tehát fogamzásképtelen.**

A módszert 1930-ban fedezték fel japán és osztrák kutatók és a termékenységi időszak felmérésével számították ki a nem termékeny napokat. Ez a módszer csak korlátozott eredményeket hozott. Megállapították, hogy a szexuális együttlét lelki élménye is lehet olyan elsöprő, hogy peteérést indít be akkor, amikor a ciklus szerint nem várható.

A **hőmérős eljárás** része ennek a módszernek, de körülményessége miatt visszaszorult. A testhőmérséklet vizsgálatával lehet kiszámítani a szervezetben végbemenő változásokat, így a fogamzásképes (peteérés) időszakot is.

Az NFP módszer a megfigyelések módszere. A nő a saját testi változásait tanulja meg követni, mely jelzések alapján felismerhető a peteérés bekövetkezése. A megfelelő önfigyelés által ez a módszer jól alkalmazható, ezért széles körben elterjedt.

Lényege a természetes módszereknek, hogy megőrzik a szexuális együttlét természetes lefolyását, a biológiai sajátosságokat nem változtatják meg. A biológiai állapotot megfigyelik csupán és nem előidéznek.

Az alábbi ismeretterjesztő rövidfilmben a ma alkalmazott fogamzásgátlási módszerekről és gyógyszerekről tekinthető meg egy összeállítás.

VIDEÓ

(Ha nem indul, a 4. Modul menüjében található videót kell indítani)

4.2. Erkölcsi értékelés

A keresztyén bioetikai vizsgálódás a Biblia értékrendjét és a történelmi egyházak tanítói hivatalának álláspontját képviseli, nem **csak** a jogrend vagy valamely tudományos diszciplína alkotta nézeteket veszi figyelembe.

„Nem minden etikus, ami jogos és ami jogos, nem feltétlenül helyes.”

A fogamzásgátlás történeti áttekintése

A bibliai tanításokban nem találunk egyenes utalást a fogamzásgátlás **tiltására**. A gyakran emlegetett **Gen 38**-ban Ónán viselkedéséből, miszerint nem akart gyermeket nemzeni testvére özvegyének (jóllehet ez törvény általi kötelessége volt) a fogamzásgátlás kezdetleges módszerét vélik felfedezni. **Valójában sem az Ó– sem az Újszövetség nem tartalmaz tiltást a fogamzásgátlásra**. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az megengedett gyakorlat lett volna (Weber, 2001).

A korakeresztyén közösségekben ismert rend volt a házasság férfi nő közötti intézménye és annak gyümölcse: a gyermeknemzés. A nem kanonikus iratok említik a társadalmi megítélést, mely szerint a keresztyének arról voltak ismeretesek, hogy a gyermeknemzés ügyéért házasodtak.

A fogamzásgátlás említése a II. század végén fordul elő **Alexandriai Kelemennél**, aki a természet elleni és Isten célkitűzése (rendelete) elleni cselekedetnek minősíti azt (Weber, 2001).

„Ha nemileg érintkezünk anélkül, hogy gyereket akarnánk, ez olyan, mintha jogtalanul bánnánk a természettel” (Paid. 2,10-PG 8,512)

Ezt követően tiltottá vált a menstruációs időszakban valamint a várandósság alatti nemi kapcsolat, mint amely értelmetlen és szükségtelen, mert nem a kitűzött célt szolgálja. **Ez a döntés sok évszázadra előre meghatározta az egyház álláspontját és a társadalmi közfelfogást is befolyásolta.**

Augustinus egyházatya a gyermeknemzés akadályozásában a házasság megsemmisülését látja. Továbbá elítéli a női ciklus alatti nemi érintkezést, csakúgy, mint a korai megszakítást és a sterilizáló italok és szerek használatát (Weber, 1999).

Augustinus a gyermeknemzés cselekedetében fontosnak tartja a vele együtt járó *érzetet* is. A közösülés a nemzés akarása nélkül bűnös cselekedet marad.

A Középkorban alapvetően Augusztinus tanítása volt a mérvadó. Annyi különbség adódik, hogy **a fogamzásgátlást a varázslás és mágia hatáskörébe utalják, elutasítják és a természet rendje szerinti cselekedet válik helyessé és követendővé.**

A kora középkori vezeklési könyvekben találni feljegyzéseket olyan praktikákról, melyek gyilkossá teszik, ha valaki férfinak vagy nőnek olyan készítményt ad, mely nemzésre képtelenné tesz. Az erős szankció magyarázata talán abban keresendő, hogy az akkori felfogás szerint a férfi spermája már magában hordozta az új embert, a fogamzás megakadályozása tehát ember elleni támadásnak minősült.

A középkori skolasztika idején döntőnek számított Aquinói Tamás értekezése, mely szerint **a férfi magjának elvesztegetése nagyobb bűn, mint a házasságtörés**. A házasságtörés is súlyos, de ott „csak” a felebarát ellen történik vétkezés, a mag elvesztegetése azonban a természet rendje, tehát maga Isten ellen elkövetett véteknek számított.

A szigorú szemlélet a 16. századra, a reformáció idejére kezd fellazulni. **A házasságban megélt nemi kapcsolat már nem csak a gyermeknemzés célját szolgálta.**

Ez két dolgot változtatott meg: **a nemi kapcsolat nem kizárólag a gyermeknemzést szolgálta** a házasságban illetve, **a nemi kapcsolat megengedetté vált a várandósság alatt.**

A 19. század iparosodó társadalmában, főleg Franciaországban nyomon követhető a gyermekszületések visszaesése. Ennek következtében az egyházak a nemi érintkezés szabályaival sokkal elnézőbbek voltak, mint korábban.

A 20. század elején már általános gyakorlat a fogamzásgátlás használata, ami a gyermek születésszám drasztikus csökkenésében látható. Általános egyházi állásfoglalás e témakörben csak 1930-ban, XI. Pius pápai rendeletében olvasható.

1968-ban VI. Pál pápa közzétette a *Humanae vitae* enciklikát, mely megfogalmazza, hogy a házasságnak nyitottnak kell lennie a gyermekáldás felé, a gyermekek száma korlátozható, a gyermekekről való lemondás nem kötelez a nemi kapcsolatról való lemondásra. A fogamzásszabályozás eszközi és módszerei kérdéseiben azonban nem született egyértelmű döntés.

1981-ben a **Familiaris consortio** pápai iratban a fogamzásszabályozás **módszereiben** találunk újítást. Az időmegválasztás módszere, a hőmérsékletmérés, a nő önfigyelése elfogadottabb, mivel a nemzés természetes folyamatába nem avatkozik be.

Ez a módszer élhetőnek és természetközelibbnek minősül, mint más drasztikusabb fogamzásgátló beavatkozások.

Fenntartás csak ott mutatkozik, hogy ez a módszer **nem teljesen biztonságos**. Azokban az esetekben, ahol a várandósság halálos veszélyt rejt, ott **a lelkiismereti döntés mellett alkalmazható más fogamzásgátló módszer.**

Más módszer, mint **a sterilitás**, főleg annak direkt formája elutasított, mert ha az orvosi diagnosztika nem írja elő (pl. a személy életvédelme céljából), akkor az a természet rendjébe való visszafordíthatatlan beavatkozást jelent (Rezi, 2005).

Fontos tudni, hogy az Egyház alapvetően nem a mesterséges beavatkozás (pl. hormontabletták szedése) ellen akar fellépni, hanem a fogamzásgátlás, mint olyan, természete ellen.

„Ami rossz a fogamzásgátlásban, az maga a fogamzásgátlás: a házastársi aktus életadó rendeltetésének és jelentésének szándékos aláásása”.

(Alicia Moiser, 1998)